

TARIM PİYASASI PERFORMANSININ İYİLEŞTİRİLMESİ: TARIMSAL PİYASA BİLGİ SİSTEMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

“Tarımsal Piyasa Bilgi Sistemleri (MIS);

Gıda güvenliği sağlanmasında ve ticari tarımsal gıda üretim ve pazarlamasında risk yönetim çözümlerinden biri olarak yararlanılan önemli bir araçtır.”

Tarım, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) İİT üyesi ülkeler için stratejik öneme sahip bir sektör konumundadır. Dünya tarımsal üretiminin %21’i ve küresel tarım istihdamının %23’ü İİT üyesi ülkelere yapılmaktadır. Bu kapsamda, İİT üyesi ülkeler için tarım-gıda sistemlerinde dalgalanmaları dengelemek, tarımsal büyümeyi teşvik etmek, küçük çiftçilerin piyasaya erişimini artırmak başlıca temel zorluklar olarak ortaya çıkmaktadır. Hükümetler bu zorluklarla mücadele kapsamında içinde Piyasa Bilgi Sistemlerinin de olduğu bir dizi pazar erişimi ve risk yönetimi aracı kullanmaktadır.

Konunun önemi göz önüne alınarak, İSEDAK Tarım Çalışma Grubu’nun 11. Toplantısı 22 Şubat 2018 tarihinde “Tarım Piyasası Performansının İyileştirilmesi: Tarımsal Piyasa Bilgi Sistemlerinin Geliştirilmesi” temasıyla Ankara’da düzenlenmiştir. Toplantıya özel olarak, bir araştırma raporu hazırlanmıştır. Bahse konu araştırma raporuna (<http://ebook.comcec.org>) adresinden ulaşılabilmektedir.

Çalışmanın Amacı ve İçeriği

Araştırmanın temel amacı; dünyada ve özellikle İİT üyesi ülkelerdeki Piyasa Bilgi Sistemlerinin (Agricultural Market Information System-MIS) incelenmesi; MIS kullanımı yolu ile tarım piyasası performansının artırılması için politika tavsiyeleri ortaya konmasıdır.

Çalışma kapsamında, Endonezya, Mısır ve Uganda’ya saha ziyaretleri yapılmış, ilgili tarımsal piyasa bilgi sistemlerinin performansına yönelik araştırmalar gerçekleştirilmiş ve ayrıntılı mülakatlar ve görüşmeler yapılmıştır.

Raporun Bazı Önemli Bulguları

- Çalışmada MIS; çiftçiler, tüccarlar, imalatçılar ve fon sağlayanları içeren tarımsal değer zincirindeki aktörler için piyasa ile ilgili bilgileri toplamak, işlemek/analiz etmek ve yaymak için kurulan bir sistem olarak tanımlanmaktadır. MIS’lerce sağlanan bilgilerin üretim, ticaret ve yatırım kararlarının kalitesini artırması beklenmektedir.
- G20 destekli Tarımsal Piyasalar Bilgi Sistemi (AMIS) ve Akdeniz Tarım Piyasaları Bilgi Ağı (MED-AMIN) gibi uluslararası ve bölgesel pazar izleme sistemleri hükümetler, özellikle de gıda ithalatına bağımlı olan İİT ülkeleri hükümetleri için gıda güvenliğinin yönetilmesi için çok önemli girdiler sağladığı vurgulanmaktadır.
- Gıda ithalatına bağımlı İİT üyesi ülkelerde MIS’ler politika yapımcılar tarafından gıda güvenliğinin yönetilmesine odaklı iken, diğer ülkelerde MIS’ler hem politika yapımcıları hem de çiftçi ve tüccar gibi tarım gıda zincirinin diğer aktörlerine hizmet etmektedir.
- İİT ülke grupları incelendiğinde Arap Grubu ülkelerinin çoğunda Kamu tarafından yürütülen MIS’ler dominanttır. Asya ve Afrika Grubu İİT üye ülkelerinde ulusal gıda

güvenliğini sağlamak amacıyla benzer MIS ve destekleyici kamu kuruluşları bulunmaktadır.

- Mısır'da mevcut MIS'lerin diğer piyasa kurumlarına veya sürdürülebilir tarımsal kredi verme sistemleri ile bağlantısı yeterli olmadığı için MIS'in piyasa oyuncuları tarafından kullanımı düşüktür.
- Endonezya'da, MIS, özellikle fiyatların arttığı Ramazan döneminde, hükümetin gıda güvenliğini etkili bir şekilde yönetmesini sağlamaktadır
- Uganda, Afrika'daki birinci nesil MIS'lerden (1GMIS), hükümet, özel sektör ve STK'lar tarafından yürütülen/desteklenen ikinci nesil MIS'lere (2GMIS) geçen ülkeler arasında öncü olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte, kısmen diğer piyasa kurumlarıyla olan zayıf bağlardan kaynaklanan sorunlar nedeniyle MIS'in etkin kullanımının halen sınırlı düzeyde olduğu da ifade edilmektedir.

İslam Ülkelerinin Tarımsal Piyasa Bilgi Sistemlerinin Geliştirilmesinde Karşılaşılan Başlıca Zorluklar

- Piyasalara ilişkin veri toplanmasına dönük kapasite eksikliği
- Sağlanan ve piyasanın beklediği bilgi türü arasındaki uyumsuzluk
- MIS'in sürdürülebilirliği
- Çiftçilerin MIS tarafından sağlanan verileri yorumlama kapasitesinin yetersizliği
- MIS'in etkin yönetim eksikliği

İslam Ülkeleri İçin Tavsiyeler

1. Tarımsal Piyasa Bilgi Sistemlerinin (MIS), sürdürülebilir bir bütçe desteği ve etkili bir izleme ve değerlendirme çerçevesinde, hedef kesimlerin değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesi yoluyla tasarlanması
2. Daha fonksiyonel bir MIS için, fiyat bilgilerinin ötesinde, stok izleme, eğilim analizi ve tahmini ve diğer ilgili konularda yeterli kapasitenin oluşturulması
3. Karşılıklı faydayı artırmak amacıyla MIS'in, diğer piyasa kuruluşları ve/veya diğer risk yönetim araçları ile ilişkilendirilmesi
4. Ana paydaşlar arası iyileştirilmiş bir koordinasyon ve sağlanan bilginin kalitesinin etkili şekilde gözden geçirilmesini teminen gerekli mekanizmalar/platformların oluşturulması